

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(5)
Abstract	(7)
مستخلص البحث	(9)
กิตติกรรมประกาศ	(11)
สารบัญ	(12)
รายการตาราง	(19)
รายการภาพประกอบ	(20)
ตารางปรัวรรตอักษร	(21)
บทที่	
1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา	1
1.2 อัลกุรอาน อัล-หะดีษ และเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
1.3 คำถามในการวิจัย	29
1.4 วัตถุประสงค์การวิจัย	29
1.5 ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย	29
1.6 ขอบเขตของการวิจัย	30
1.7 ข้อตกลงเบื้องต้น	30
1.8 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิจัย	31
1.9 นิยามศัพท์เฉพาะ	32
1.10 วิธีดำเนินการวิจัย	33
2 ชีวิตประวัติของเคาะลีฟะฮฺอุมมาน อิบน์ อัฟฟาน <small>رضي الله عنه</small>	40
2.1 ชีวิตประวัติของเคาะลีฟะฮฺอุมมาน อิบน์ อัฟฟาน <small>رضي الله عنه</small>	40
2.1.1 ชื่อ เชื้อสาย และวงศ์ตระกูล	40
2.1.2 ครอบครัว	40
2.1.3 บทบาทในยุคคอนารยชน (ญาฮิลียะฮฺ)	41
2.1.4 การเข้ารับอิสลาม	42
2.1.5 การสมรสกับรูกอยยะฮฺ บุตรี เราะสุลุลลอฮฺ <small>رضي الله عنه</small>	43
2.1.6 การสมรสกับอุมมุกัลซุม บุตรี เราะสุลุลลอฮฺ <small>رضي الله عنه</small>	43

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2.2 หะดีษที่เกี่ยวข้องกับเคาะลีฟะฮฺอุมมาน อิบน์ อับฟาน <small>رضي الله عنه</small>	44
2.2.1 หะดีษที่แสดงถึงความประเสริฐ	44
2.2.2 หะดีษบ่งบอกถึงความวุ่นวายที่จะเกิดขึ้น	47
2.3 เคาะลีฟะฮฺอุมมาน อิบน์ อับฟาน <small>رضي الله عنه</small> ในสมรภูมิต่างๆ	48
2.3.1 เคาะลีฟะฮฺอุมมาน <small>رضي الله عنه</small> กับสมรภูมิบะดร์	48
2.3.2 เคาะลีฟะฮฺอุมมาน <small>رضي الله عنه</small> กับสมรภูมิมูหุด	50
2.3.3 เคาะลีฟะฮฺอุมมาน <small>رضي الله عنه</small> กับสมรภูมิเฆาะฎะฟาน	52
2.3.4 เคาะลีฟะฮฺอุมมาน <small>رضي الله عنه</small> กับสมรภูมิชาตุริกอ์	52
2.3.5 เคาะลีฟะฮฺอุมมาน <small>رضي الله عنه</small> กับสมรภูมิตะบูก	53
2.3.6 เคาะลีฟะฮฺอุมมาน <small>رضي الله عنه</small> กับสัตยาบันอัล-ริฎวาน	53
2.4 ผลงานและการเสียสละในหนทางของอัลลอฮ์	55
2.4.1 ซื่อป่อน้ำรุมะฮ์	55
2.4.2 ขยายมัสยิดนะบะวีย์อัซ-ชะรีฟ	56
2.4.3 การจัดเตรียมกองทัพยามยาก	57
2.4.4 การรวบรวมอัลกุรอาน	57
2.5 คุณลักษณะอันโดดเด่นเคาะลีฟะฮฺอุมมาน อิบน์ อับฟาน <small>رضي الله عنه</small>	58
2.5.1 มีความรู้และมีวุฒิภาวะในการชี้แนะ	59
2.5.2 มีความสุขุม ความหนักแน่น	60
2.5.3 มีความยืดหยุ่น ประนีประนอม	61
2.5.4 มีความอ่อนโยน	62
2.5.5 มีการให้อภัย	63
2.5.6 มีความนอบน้อม ถ่อมตน	63
2.5.7 มีความละเอียดและรักษาความบริสุทธิ์	64
2.5.8 มีความใจบุญสุนทาน	65
2.5.9 มีความกล้าหาญ	65
2.5.10 มีความอดทน	67
2.5.11 มีความยุติธรรม	68

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2.5.12 มีความเคร่งครัด	69
2.5.13 มีความมกน้อย	70
2.5.14 มีการสรรเสริญขอบคุณ	71
2.5.15 ติดตามข่าวคราว ความเคลื่อนไหวของประชาชน	71
2.5.16 คัดเลือกจัดสรรผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน	71
2.6 ทฤษฎีและการสรรหาตำแหน่งเคาะลีฟะฮ์	72
2.6.1 คำนิยามของเคาะลีฟะฮ์	72
2.6.2 ทฤษฎีการสรรหาตำแหน่งเคาะลีฟะฮ์	74
2.6.3 สถาบันคิลาฟะฮ์	80
2.6.4 บทบาทหน้าที่ของเคาะลีฟะฮ์	81
2.6.5 การได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเคาะลีฟะฮ์ของอูษมาน	84
2.6.6 การกล่าวคุฏบะฮ์ครั้งแรกหลังได้รับการแต่งตั้ง	85
2.7 แนวทางในการบริหารรัฐ	86
2.7.1 นโยบายรัฐในสมัยการปกครองของท่าน	86
2.7.2 ส่งสาส์นถึงผู้ปกครอง ผู้นำกองทัพ เจ้าหน้าที่การคลังผู้ เก็บภาษีอากร และประชาชนทั่วไป	87
2.7.3 ธรรมเนียมสูงสุดในการบริหารรัฐ	90
2.7.4 สิทธิของประชาชนที่อยู่ภายใต้การปกครองของเคาะลีฟะฮ์	92
2.7.5 หลักการปรึกษาหารือ	93
2.7.6 หลักความยุติธรรมและความเสมอภาค	94
2.7.7 หลักความอิสระ เสรีภาพ	94
2.8 การสันชีวิตของเคาะลีฟะฮ์อูษมาน อิบน์ อัฟฟาน	95
2.9 การขยายอาณาเขตแคว้นเมืองสำคัญต่างๆ	95
2.9.1 การขยายอาณาเขตแคว้นเมืองทางด้านทิศตะวันออก	95
2.9.2 การขยายอาณาเขตทางด้านแคว้นเมืองขาม	97
2.9.3 การขยายอาณาเขตทางด้านแคว้นเมืองอียิปต์	99
2.9.4 บทเรียนและประโยชน์ที่ได้รับจากการพิชิตแคว้นเมืองต่างๆ	101

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้ง และปัญหาความขัดแย้ง	
ในยุคสมัยการปกครองของเคาะลีฟะฮ์อุมมาน อิบน์ อัฟฟาน <small>رضي الله عنه</small>	111
3.1 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้ง	111
3.1.1 นิยามของความขัดแย้ง	111
3.1.2 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความขัดแย้ง	112
3.1.3 สาเหตุของความขัดแย้ง	117
3.1.4 ประเภทของความขัดแย้ง	121
3.1.5 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้ง	125
3.1.6 วิธีการจัดการความขัดแย้ง	126
3.2 ประเด็นปัญหาความขัดแย้งที่มีสายรายงานถูกต้อง	135
3.2.1 กรณีไม่เข้าร่วมสมรภูมิบะดร์	135
3.2.2 กรณีการถอยร่นจากการต่อสู้ในสมรภูมิอุหุด	138
3.2.3 กรณีการเข้าร่วมสัตยาบันอัล-ริฎวานล่าช้า	140
3.2.4 กรณีที่ดินสงวน (อัล-หิมา)	142
3.2.5 กรณีการรวบรวมอัลกุรอาน	144
3.2.6 กรณีของอับดุลลอฮ์ อิบน์ สะบะอ์	151
3.3 ประเด็นปัญหาความขัดแย้งแต่ปรากฏว่าสายรายงานไม่ถูกต้อง	156
3.3.1 กรณีไม่ละหมาดย่อที่มินา	157
3.3.2 กรณีลงโทษอัมมาร อิบน์ ยาสิร <small>رضي الله عنه</small>	159
3.4 วันแห่งการปิดล้อมและการสังหารเคาะลีฟะฮ์อุมมาน <small>رضي الله عنه</small>	160
3.4.1 ลักษณะของบ้านที่ถูกปิดล้อม	161
3.4.2 ปฐมบทของการปิดล้อม	162
3.4.3 การเจรจาระหว่างเคาะลีฟะฮ์อุมมาน <small>رضي الله عنه</small> กับคณะผู้ปิดล้อม	163
3.4.4 บรรดาเคาะหาบะฮ์พยายามปกป้องแต่ถูกท่านอุมมาน <small>رضي الله عنه</small> ปฏิเสธ	169
3.4.5 วันสุดท้ายของการปิดล้อมและการฝ่าเห็น	172
3.5 การสังหารเคาะลีฟะฮ์อุมมาน อิบน์ อัฟฟาน <small>رضي الله عنه</small>	173
3.5.1 ลักษณะการสังหาร	173
3.5.2 วันเดือนปีที่ถูกสังหาร	178

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3.5.3 อายุของเคาะลีฟะฮ์อุมัยยะฮ์ขณะที่ถูกสังหาร	179
3.5.4 ผู้สังหารเคาะลีฟะฮ์อุมัยยะฮ์	179
3.5.5 การจัดการศพของเคาะลีฟะฮ์อุมัยยะฮ์	181
3.6 นโยบายของเคาะลีฟะฮ์อุมัยยะฮ์ในการเผชิญกับปัญหาความขัดแย้ง	182
3.6.1 เศาะหาบะฮ์บางส่วนได้แนะนำให้ท่านส่งหน่วยข่าวกรองหรือสายลับ	182
3.6.2 ส่งสาส์นไปยังหัวเมืองต่างๆ เพื่อแถลงการณ์ให้ประชาชนได้รับทราบ	182
3.6.3 เคาะลีฟะฮ์อุมัยยะฮ์ปรึกษาหารือกับบรรดาผู้ปกครองหัวเมืองต่างๆ	183
3.6.4 ส่งนักวิชาการไปเพื่อตอบโต้ลบล้างทัศนคติของพวกที่สร้างความป่วน	183
3.6.5 เคาะลีฟะฮ์อุมัยยะฮ์ยอมปฏิบัติตามข้อเรียกร้องบางประการ	184
3.6.6 แนวทางการจัดการความขัดแย้งของเคาะลีฟะฮ์อุมัยยะฮ์	184
3.6.6.1 การคัดกรองข่าวสาร	184
3.6.6.2 การดำรงรักษาไว้ซึ่งความยุติธรรม	185
3.6.6.3 มีความสุขุมรอบคอบและอ่อนโยน	185
3.6.6.4 แสวงหาแนวทางสมานฉันท์ปรองดอง	185
3.6.6.5 สงบนิ่ง ระมัดระวังคำพูด	186
3.6.6.6 ปรึกษาผู้รู้และขอคำแนะนำจากนักวิชาการศาสนา	186
3.6.6.7 ศึกษาทำความเข้าใจแนวทางในการแก้ปัญหาของ ท่านเราะสูลุลลอฮ์	186
3.7 กรณีตัวอย่างการจัดการความขัดแย้งของเคาะลีฟะฮ์อุมัยยะฮ์ อิบน์ อัฟฟาน	187
3.7.1 ส่งอะลี ยิบน์ อับดุลลอฮ์เป็นตัวแทนไปเจรจากับกลุ่มกบฏ	187
3.7.2 เคาะลีฟะฮ์อุมัยยะฮ์เจรจากับกลุ่มกบฏด้วยตนเอง	188
3.7.3 การยอมจำนนด้วยชีวิตเพื่อแลกกับสันติภาพอันยั่งยืน	192
3.7.4 สาเหตุที่เคาะลีฟะฮ์อุมัยยะฮ์ห้ามมิให้บรรดาเศาะหาบะฮ์ลุกขึ้นต่อสู้	194
4 สภาพปัญหาความขัดแย้งในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้	197
4.1 การศึกษาปัญหาความขัดแย้งในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้	197
4.1.1 พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดชายแดนภาคใต้	198
4.1.2 การศึกษาองค์ความรู้ในด้านประวัติศาสตร์	204
4.1.3 การศึกษาองค์ความรู้ในมิติปัญหาความขัดแย้ง	208
4.2 พัฒนาการทางภูมิรัฐศาสตร์ของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้	210

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4.3 ขบวนการแบ่งแยกดินแดนในจังหวัดชายแดนภาคใต้	215
4.3.1 กำเนิดขบวนการแบ่งแยกดินแดนในจังหวัดชายแดนภาคใต้	215
4.3.2 วิวัฒนาการของกลุ่มขบวนการแบ่งแยกดินแดน	218
4.4 สภาพปัญหาความขัดแย้ง ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้	222
4.4.1 ด้านรากเหง้าของปัญหา	225
4.4.2 ด้านปัจจัยหนุนนำ	226
4.4.3 ด้านผลผลิตของความขัดแย้ง	227
4.4.3.1 ด้านการเมืองการปกครอง	228
4.4.3.2 ด้านศาสนาและความเชื่อ	229
4.4.3.3 ด้านการศึกษา	231
4.4.3.4 ด้านเศรษฐกิจ	234
4.4.3.5 ด้านสังคมและวัฒนธรรม	237
4.4.3.6 ด้านกระบวนการยุติธรรม	239
4.4.3.7 ด้านประวัติศาสตร์	242
5 การสังเคราะห์รูปแบบการจัดการความขัดแย้งในยุคสมัยการปกครองของเคาะลีฟะฮ์อูษมาน อิบน์ อัฟฟาน <small>رضي الله عنه</small> และการประยุกต์ใช้ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้	246
5.1 สรุปสภาพปัญหาความขัดแย้งที่เกิดในสมัยการปกครองของเคาะลีฟะฮ์อูษมาน <small>رضي الله عنه</small> และสภาพปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในบริบทของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้	246
5.1.1 สรุปปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในยุคของเคาะลีฟะฮ์อูษมาน <small>رضي الله عنه</small>	246
5.1.1.1 ด้านการเมืองการปกครอง	249
5.1.1.2 ด้านสังคม	252
5.1.1.3 ด้านแนวปฏิบัติศาสนา	254
5.1.1.4 ด้านเศรษฐกิจ	256
5.1.1.5 ด้านกระบวนการยุติธรรม	258
5.1.2 วิเคราะห์ปัญหาความขัดแย้งในบริบทสามจังหวัดชายแดนภาคใต้	259
5.2 สังเคราะห์รูปแบบการจัดการความขัดแย้งของเคาะลีฟะฮ์อูษมาน อิบน์ อัฟฟาน <small>رضي الله عنه</small>	269
5.2.1. กระบวนการจัดการความขัดแย้งของอูษมาน <small>رضي الله عنه</small>	269

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5.2.2 รูปแบบการสานเสวนาเชิงอิสลาม	273
5.2.3 รูปแบบเจรจาสันติภาพเชิงอิสลาม	283
6 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	296
6.1 สรุปผลการวิจัย	298
6.2 อภิปรายผลการวิจัย	306
6.3 ข้อเสนอแนะการวิจัย	319
บรรณานุกรม	323
ภาคผนวก	335
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์	336
ภาคผนวก ข รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและประเมินรูปแบบ	338
ภาคผนวก ค แบบประเมินผู้ทรงคุณวุฒิ	340
ภาคผนวก ง สรุปผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ	348
ภาคผนวก จ สารบัญโครงการอัลกุรอาน	356
ภาคผนวก ฉ สารบัญอัลหะดีษ	364
ภาคผนวก ช นิพนธ์ต้นฉบับ	369
ประวัติผู้เขียน	394

รายการตาราง

ตารางที่ 4.1	พัฒนาการของประวัติศาสตร์ของความขัดแย้งในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้	199
ตารางที่ 4.2	พัฒนาการของความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ หลังจากปี พ.ศ.2497 – ปัจจุบัน	203
ตารางที่ 4.3	พัฒนาการทางภูมิรัฐศาสตร์ของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้	210
ตารางที่ 5.1	สรุปประเด็นความขัดแย้งในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้	261
ตารางที่ 5.2	เปรียบเทียบความขัดแย้งในยุคสมัยเคาะลีฟะฮ์อุมมาฮ์และปัญหาความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้	265

Prince of Songkla University
Pattani Campus

รายการภาพประกอบ

แผนภาพที่ 1.1	กรอบแนวคิดในการวิจัยการจัดการความขัดแย้งในสมัยการปกครองของ เคาะลีฟะฮ์ฮุซัยมาน อิบน์ อ์ฟฟาน <small>رضي الله عنه</small>	37
แผนภาพที่ 1.2	วิธีดำเนินวิจัยการศึกษาการจัดการความขัดแย้งในยุคสมัยการปกครอง ของเคาะลีฟะฮ์ฮุซัยมาน อิบน์ อ์ฟฟาน <small>رضي الله عنه</small>	39
แผนภาพที่ 3.1	สรุปปัญหาความขัดแย้งที่เกิดกับเคาะลีฟะฮ์ฮุซัยมาน อิบน์ อ์ฟฟาน <small>رضي الله عنه</small>	135
แผนภาพที่ 4.1	สรุปสภาพปัญหาความขัดแย้งในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้	224
แผนภาพที่ 5.1	สรุปปัญหาความขัดแย้งในในยุคสมัยการปกครองของเคาะลีฟะฮ์ ฮุซัยมาน อิบน์ อ์ฟฟาน <small>رضي الله عنه</small>	249
แผนภาพที่ 5.2	สถิติสะสมจำนวนผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บตั้งแต่ปี 2547 – 2557	259
แผนภาพที่ 5.3	เปรียบเทียบปัญหาความขัดแย้งที่เกิดกับเคาะลีฟะฮ์ฮุซัยมาน <small>رضي الله عنه</small> กับปัญหา ความขัดแย้งในบริบทสามจังหวัดชายแดนภาคใต้	293
แผนภาพที่ 5.4	รูปแบบการจัดการความขัดแย้งในบริบทของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้	294
แผนภาพที่ 5.5	กระบวนการบริหารความขัดแย้งของเคาะลีฟะฮ์ฮุซัยมาน <small>رضي الله عنه</small>	295
แผนภาพที่ 5.6	รูปแบบการสานเสวนาเชิงอิสลาม (Model of Islamic Dialogue) ในยุค สมัยเคาะลีฟะฮ์ฮุซัยมาน อิบน์ อ์ฟฟาน <small>رضي الله عنه</small>	300
แผนภาพที่ 5.7	รูปแบบการเจรจาสันติภาพเชิงอิสลาม (Model of Islamic Peace Talks)	313